

**УНИВЕРЗИТЕТ „ПРИВРЕДНА АКАДЕМИЈА“
БРЧКО ДИСТРИКТ БИХ**

**ПЕДАГОШКИ ФАКУЛТЕТ
СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ: РАЗРЕДНА НАСТАВА
МОДУЛ: РАЗРЕДНА НАСТАВА**

**УЛОГА И ЗНАЧАЈ ЕКСКУРЗИЈЕ И ИЗЛЕТА ЗА
НАСТАВУ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА**

МАГИСТАРСКИ РАД

Ментор:

Проф. др Есма Хасанбашић

Студент:

Немања Гаврић

МРН-012/24

Брчко, септембар 2025. године

Комисија која је прегледала рад
кандидата _____ бр. индекса _____
под насловом „Улога и значај екскурзије и излета за наставу природе и
друштва“ и одобрила одбрану:

Ментор:

Члан:

Члан:

САДРЖАЈ:

САЖЕТАК

1. УВОД	9
1.1 Образложење назива рада	12
1.2. Предмет истраживања	14
1.3 Сврха и циљ истраживања	15
1.4 Хипотеза са образложењем	16
1.5 Примењене методе	17
2. НАСТАВА ПРИРОДЕ И ДРУШТВА	18
2.1 Циљеви и задаци наставног предмета природа и друштво	20
2.2. Специфичности наставног предмета природа и друштво	26
2.3 Значај наставног предмета природа и друштво	27
3. УЛОГА И ЗНАЧАЈ ЕКСКУРЗИЈЕ И ИЗЛЕТА ЗА НАСТАВУ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА	31
3.1 Појмовно одређење излета и екскурзија у настави природе и друштва	38
3.2 Недовољна теоријска разрађеност појма „изванучионичка настава“	39
3.3 Упоредни преглед – изванучионичка настава у европским образовним системима	40
3.3.1 Компаративни осврт	41
3.3.2 Излет као облик изванучионичке наставе	41
3.3.3 Конкретни примјери излетских активности у настави природе и друштва	44
3.3.4 Екскурзија као облик изванучионичке наставе	46
3.3.5 Поређење излета и екскурзије	52
3.4. Реализација квалитетних екскурзија и излета у настави природе и друштва	54
3.4.1 Когнитивни развој и конструктивистички приступ: методолошке импликације за наставу кроз излете и екскурзије	54
3.4.2 Емпирске и педагошке импликације искуственог учења за наставне праксе изван учионице у настави природе и друштва	57
3.4.3 Импликације теорије самодетерминације за планирање интерактивних и мотивационо оријентисаних екскурзија и излета	59
3.4.4 Практични приступ реализацији и интегрисање екскурзија и излета у курикулум	61

3.4.5 Рад на мотивацији ученика за учење на излету и/или екскурзији	63
3.4.6. Организација теренских активности: интеграција педагошке структуре и аутентичног искуства ученика	66
3.4.7 Мисаона ангажованост ученика у контексту ванучионичке наставе	68
Примјери активности за мисаоно активирање ученика:.....	69
Систем подршке наставника	71
3.4.8 Могућности развоја социјалних компетенција на екскурзијама и излетима.....	72
3.5 Педагошка и организациона компонента екскурзија и излета у настави природних и друштвених садржаја.....	75
3.5.1 Процес припреме излета и/или екскурзије	77
3.5.2 Извођење излета и/или екскурзије	79
3.5.3 Повратак и цјеловити процес планирања, извођења и накнадне обраде екскурзија и излета у настави природе и друштва	81
4. ПРИМЈЕРИ ИЗЛЕТА И ЕКСКУРЗИЈЕ У НАСТАВИ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА	84
Једнодневни излет у еко-центар „Језеро“ – педагошка анализа и примјена у настави природе и друштва (други разред)	84
Једнодневни излет у еко-центар „Фазанерија“ – активности и учење кроз непосредно искуство (први разред)	87
Фотографија 2.	87
Једнодневни излет у Бању Дворови, Бијељина (трећи разред) Фотографија 3.	90
5. ЗАКЉУЧАК	94
6. ЛИТЕРАТУРА	99

УЛОГА И ЗНАЧАЈ ЕКСКУРЗИЈЕ И ИЗЛЕТА ЗА НАСТАВУ ПРИРОДЕ И ДРУШТВА

САЖЕТАК

Овај магистарски рад бави се анализом улоге и значаја екскурзија и излета као наставних активности у настави природе и друштва у основној школи, са посебним освртом на тренутно стање у школству, у којем је значај ових активности често недовољно истакнут и систематски реализован те се огледа више кроз туристички аспект. Рад се фокусира на педагошке и образовне аспекте теренских активности, при чему се разматра како оне могу допринијети развоју когнитивних, социјалних и истраживачких компетенција ученика, подстицању мотивације за активно учење и унапређењу наставне праксе.

У раду се истиче потенцијална вриједност екскурзија и излета као облика активног и искуственог учења, као и могућности интеграције теоријских садржаја са практичним искуствима ученика. Анализирају се педагошки и методички аспекти који би могли побољшати примјену теренских активности у настави, укључујући развој међуљудских односа, тимског рада и критичког мишљења ученика. Рад такође указује на недостатке и ограничења у постојећој пракси, наглашавајући потребу за свјеснијим планирањем и систематском примјеном екскурзија и излета у школском контексту.

Закључци рада истичу да, иако екскурзије и излети тренутно нису довољно интегрисани у наставу природе и друштва, оне представљају значајан потенцијал за подстицање свестраног развоја ученика и унапређење наставне праксе, посебно кроз активну интеракцију, практично искуство и развој когнитивних и социјалних компетенција те оставља примјере на који

начин их треба реализовати. Рад наглашава потребу за повећањем свијести наставника и образовних институција о значају ових активности и за креирање стратегија које би омогућиле њихову ефикаснију примјену у наставном процесу.

Кључне ријечи: екскурзије, излети, настава природе и друштва, активни облик учења, когнитивни развој, социјалне компетенције, мотивација за учење, теренске активности, педагошки значај, наставна пракса, ученици, учитељи, интеракција, групни рад, практично учење, методика наставе, образовни ефекти

ROLE AND IMPORTANCE OF EXCURSIONS AND OUTINGS FOR THE TEACHING OF NATURAL AND SOCIAL SCIENCES

SUMMARY

This master's thesis deals with the analysis of the role and significance of excursions and field trips as instructional activities in the teaching of nature and society in primary schools, with particular attention to the current state of the education system, where the importance of these activities is often insufficiently emphasized and systematically implemented, being reflected more through a touristic perspective. The thesis focuses on the pedagogical and educational aspects of field activities, examining how they can contribute to the development of students' cognitive, social, and research competencies, the promotion of motivation for active learning, and the improvement of teaching practice.

The study highlights the potential value of excursions and field trips as forms of active and experiential learning, as well as the possibilities for integrating theoretical content with students' practical experiences. Pedagogical and methodological aspects that could enhance the implementation of field activities in teaching are analyzed, including the development of interpersonal relationships, teamwork, and students' critical thinking. The thesis also points out deficiencies and limitations in current practice, emphasizing the need for more deliberate planning and systematic application of excursions and field trips in the school context.

The conclusions of the thesis indicate that, although excursions and field trips are currently not sufficiently integrated into the teaching of nature and society, they represent a significant potential for fostering the comprehensive development of students and improving teaching practice, particularly through active interaction, practical experience, and the development of cognitive and social competencies, while providing examples of how they should be implemented. The thesis emphasizes the need to raise awareness among teachers and educational institutions about the importance of these activities and to create strategies that would enable their more effective application in the educational process.

Keywords: *excursions, outings, teaching of natural and social sciences, active learning, cognitive development, social competencies, learning motivation, field activities, pedagogical significance, teaching practice, students, teachers, interaction, group work, experiential learning, teaching methodology, educational effects*